

1. melléklet: Szempontrendszer az MNB IFRS 9 módszertani kézikönyvben foglalt elvárásoktól eltérő intézményi gyakorlat értékelésére

Útmutatás¹:

Kérjük a checklist-ben szereplő kérdések megválaszolását, az igen/nem válaszadás mellett **minden esetben kérjük az adott kérdés, téma kifejtését!** Amennyiben a kérdőív egyes kérdéseire adott válaszokban az Intézmény átfedést lát, úgy a későbbi kérdéseknél elegendő a már korábban megadott válasz sorszámanak hivatkozása.

Jelen checklist kitöltésekor az Intézmény részéről az alábbi szempontokat szükséges szem előtt tartani:

- a checklist alapvetően a kézikönyv törzsszövegére épül, így az ebben foglalt kérdések teljeskörű megválaszolásához szükséges ismerni a kézikönyv tartalmát;
- az egyszerűség kedvéért a kézikönyvben az értékvesztés/céltartalék páros fogalma helyett a checklist-ben gyakran csak az értékvesztés fogalmat használjuk, azonban minden releváns esetben kérjük ebbe beleérteni a mérlegen kívüli kitettségekre képzett céltartalékot is;
- a checklist-et elsősorban az ellenőrzési funkciók szíves felhasználására ajánljunk (validáció, belső ellenőrzés) – az ellenőrzési területek számára javasolt a checklist-ben foglalt szempontok vizsgálata, ellenőrzése;
- minden esetben kérjük megjelölni a checklist adott kérdését megválaszoló szervezeti egységet is;
- a checklist-et az MNB legalább az átfogó vizsgálatok során bekéri az Intézménytől. Ezen bekérések esetén valamennyi, a checklist-ben hivatkozásként megjelölt dokumentum és kapcsolódó elemzés strukturált beküldése is szükséges;
- jelen checklist-ben **minimum elvárás az adott MNB szempont teljesítésének, vagy a nem teljesítés indokainak rövid bemutatása és a részletesebb egyéb intézményi dokumentáció, szabályzat, kapcsolódó elemzés, evidencia pontos lehivatkozása;**
- a checklist megfelelő mélységű kitöltésével az Intézmény eleget tesz a kézikönyv 7. pontjában foglalt elvárásnak, mely szerint az Intézménynek rendelkeznie kell egy olyan dokumentummal, amely bemutatja, hogy modelljeiben hol, mely pontokon teljesülnek az MNB jelen IFRS 9 módszertani kézikönyvében említett szempontok.

A kézikönyv célja:

1. Kérjük nyilatkozni az alábbi témakörök tekintetében, hogy az Intézmény alapvetően a kézikönyvben foglaltak szerint jár-e el, vagy más megközelítéssel él, utóbbi esetben rendelkezik-e alátámasztó elemzéssel, hogy saját megközelítésének megfelelőségét bizonyítsa! Kérjük ezen alátámasztó elemzések beküldését. (6, 8)
 - a. A lifetime PD SICR triggerként történő alkalmazása minden portfólió esetén megvalósul?
 - b. Az előretekintő információk beépítésre kerültek valamennyi lényeges (PD, LGD, EaD (CCF)) paraméterbe?
2. Rendelkezik az Intézmény egy olyan különálló dokumentummal, amely bemutatja, hogy modelljeiben hol, mely pontokon teljesülnek az MNB jelen IFRS 9 kézikönyvében említett szempontjai, vagy jelen checklist kitöltésével kíván megfelelni a felügyeleti elvárásoknak? Kérjük a dokumentum beküldését, illetve az utolsó felülvizsgálat dátumának és indokának megnevezését! Megvalósul a dokumentum minimum éves felülvizsgálata? (7)

¹ A kérdések után található számok – pl. (6) – a kézikönyv érintett pontjának sorszámát adják meg,

3. Az IFRS 9 standarddal összefüggő folyamati és módszertani fejlesztésekkel összefüggésben: (9)
- Minden esetben megküldi az Intézmény a materiális modellváltozásokat és ezzel kapcsolatosan az áttekintő táblát az MNB részére?
 - Bemutatásra került valamennyi materiális modellváltozás prezentáció keretében is az MNB részére?
 - A várható hitelezési veszteségek becslésére használt modell független fél által elvégzett legutolsó validációjának teljeskörű dokumentációját tájékoztatás céljából az Intézmény megküldte az MNB részére?
 - O-SII Intézményként legalább fél évente, míg a nem O-SII Intézményként legalább évente egyszer jelentkezett az Intézmény az MNB-nél az IFRS 9 keretrendszerben történő, vagy tervezett változások, az aktuális ECL szintet befolyásoló lényeges tényezők, valamint az ECL szintek bemutatása céljából?

Általános elvárások:

4. Az Intézmény a hitelkockázat értékelésére, a várható hitelezési veszteség számviteli célú mérésére és tőke megfelelési célú meghatározására a lehető legnagyobb mértékben közös folyamatokat, rendszereket, eszközöket és adatokat alkalmaz? Kérjük ezen közös folyamatok, alapok bemutatását, illetve annak megjelölését, mely pontokon válik külön a tőke megfelelést támogató, illetve értékvesztés képzést szolgáló paraméterek meghatározása! (20)
5. Az IFRS 9 keretrendszer valamennyi hazai szempontból jelentős szegmensre teljeskörűen kiterjesztésre került? (21a)
- Amennyiben nem, akkor kérjük az érintett szegmensek megnevezését, és a teljeskörű kiterjesztéshez képesti eltérést.
 - Annak indoklását, hogy az Intézmény az adott szegmensekben az IFRS 9 keretrendszert miért nem terjesztette ki teljeskörűen.
 - Az előző két pontban megfogalmazott eltéréseket kompenzálja-e valamilyen formában az Intézmény a megképzett értékvesztés és céltartalék tekintetében, ha igen, akkor kérjük ennek bemutatását.
6. Van-e az Intézménynek terve (roadmap) arra vonatkozóan, hogy a következő években milyen előrelépéseket fog tenni az IFRS 9 elveknek történő magasabb szintű megfelelés érdekében? (21b)
- Ha igen, akkor kérjük ennek bemutatását.
 - Mikor került frissítésre az Intézmény roadmap-je?
7. Folytat-e az Intézmény folyamatos monitoringot arra vonatkozóan, hogy a körülmények megváltozása esetén is megfelelő-e egy adott megközelítés alkalmazása? Amennyiben igen, akkor kérjük a legutóbbi monitoring ellenőrzés időpontját és eredményét. (22)
8. Van-e olyan pont, ahol az Intézmény az IFRS 9-es elveknek egyszerűsített módszertannal kíván megfelelni? Amennyiben igen, akkor kérjük (17), (24-27):
- ezeknek a pontoknak és az alkalmazott, egyszerűsített módszertannak a bemutatását;
 - az egyszerűsítés indokainak bemutatását;
 - mikor kerültek legutóbb felülvizsgálatra az egyszerűsítés indokai?
 - hogyan kezeli az Intézmény az információhiányt és egyszerűsítéseket (azaz, hogy bizonyos IFRS 9 szerinti követelményeknek nem tud, illetve nem akar eleget tenni) annak érdekében, hogy az értékvesztés, illetve céltartalék szint az adott szegmensben megalapozott legyen?
 - Amennyiben közeljövőben kifutó portfólió esetén alkalmaz az Intézmény egyszerűsítéseket, úgy várhatóan mikor fogja leépíteni az Intézmény a portfóliót?

Irányítás – megfelelő szakértelem

9. Elegendő létszámú, megfelelő tudással és szakértelemmel rendelkező kolléga vesz-e részt az IFRS 9 alatti várható hitelezési veszteség számítási módszertanok kialakításában, monitoringjában, üzemeltetésében? Vesz-e igénybe ehhez az Intézmény külső tanácsadót? Hogyan garantálják a folyamatok, hogy a várható hitelezési veszteség számítás gördülékenyen, következetesen, hiba nélkül történjen? (28)
10. Alkalmaz az Intézmény külső modellt, vagy anyabanki modellt az IFRS 9 alatti ECL, vagy az ahhoz felhasznált paraméterek meghatározására? Kérjük bemutatni, mely szegmensek és mely paraméterek esetén van külső modell! (29-30)
 - a. Anyabanki, illetve külső modellek alkalmazása esetén ismeri az Intézmény az alkalmazott modelleket, azok pontos működését és korlátait? (29)
 - b. Anyabanki, illetve külső adatok, idősorok felhasználása során tisztában van az Intézmény az alkalmazott adatok tartalmával, az esetleges adattisztítási, adatpótlási, adatfeldolgozási lépésekkel? (30)
11. Kijelöl-e az Intézmény minden modell esetén szakterületi felelőst, modell tulajdonost (modell gazda, model owner) az IFRS 9 keretrendszer alá eső modellek tekintetében? Kérjük a vonatkozó szabályzat megjelölését! (31)
12. Kialakításra került visszajelzési kör annak biztosítása érdekében, hogy a várható hitelezési veszteség becsléseire, a hitelkockázat és a hitelezési kitétségnél tapasztalt tényleges veszteségek változására vonatkozó információkat a hitelkockázattal foglalkozó szakértők, a számvitel és a szabályozói jelentések készítői megosszák egymással és különösen a hitelnyújtással foglalkozó munkatársakkal? Amennyiben igen, milyen formában? Nemleges válasz esetén miért nem tartja azt szükségesnek az Intézmény? (32)

Irányítás – adatok

13. Az Intézmény meggyőződött a korábbi adatok IFRS 9 modellezéshez történő felhasználhatóságáról, megfelelő információtartalmáról? Miképp tette ezt? (33)
14. Rendelkezik az Intézmény megfelelő adatokkal az IFRS 9 szerinti várható hitelezési veszteség modellezéséhez? Megfelelő adatgyűjtést végez az Intézmény az IFRS 9 bevezetése óta, az Intézmény rendelkezésére áll megfelelő adatszolgáltatás, adattárház? Amennyiben nem, milyen lépéseket tesz az Intézmény ennek kialakítása érdekében? Az IFRS 9 bevezetése előtti időszakból történő visszamenőleges adatgyűjtés hozzájárul az IFRS 9 szerinti ECL magasabb minőségben történő meghatározásához, és mindez aránytalanul magas költség vagy erőfeszítés nélkül elvégezhető az Intézmény számára? (34)
15. Az Intézmény kialakította az IFRS 9 modellezéshez felhasznált adatok adatminőségének rendszeres monitoringját, ellenőrzésének folyamatát, a kontroll pontokat, továbbá értékeli és kezeli az adatminőség IFRS 9 modellek szempontjából való lehetséges torzító hatásait? Ha igen, akkor hogyan? (35)
16. Az IFRS 9 szerinti modellezéshez megfelelően hosszú időintervallum adatai kerültek figyelembevételre? Kérjük az értékvesztés/céltartalék számításhoz felhasznált modellezési idősorok rövid leírását. (36)
17. Alkalmaz az Intézmény adatigényes módszertanokat, például vintage módszertant, kvantilis regressziós staging módszertant, idősoros makromodelleket rövidebb idősor mellett? Amennyiben igen, kérjük a kapcsolódó adatok rövid bemutatását! (37)
18. Külső adatokra épülő, illetve anyabanki modellek alkalmazása esetén az Intézmény meggyőződött arról, hogy az alkalmazott modell, illetve annak paraméterei reprezentatívak az intézményi adatokra, a magyarországi portfólióra? Amennyiben az Intézmény a reprezentativitást nem tudta igazolni, úgy történt PMA/overlay képzés? Kérjük az érintett portfóliókra vonatkozó elemzések rövid bemutatását! (38)
19. Az Intézmény minden esetben be tudja mutatni a modellezéshez felhasznált adatokat? Van olyan külső fejlesztő modellje az Intézménynek, mely fejlesztés során csak az eredményeket kerültek átadásra, a fejlesztési adatbázis nem? (39)

20. Az Intézmény moratórium alatti default kezelése jól dokumentált és követhető? Milyen megközelítést alkalmaz az Intézmény a moratóriummal érintett időszaki értékvesztés számítási paraméterek meghatározása során? (40)

Irányítás – dokumentációs elvárások

21. Az intézményi dokumentáció minden az IFRS 9 értékvesztésre ható modell esetén tartalmazza-e az alábbiakat: (41)
- a. értékvesztés/céltartalék becslésének folyamata során alkalmazott inputokat, adatokat és feltételezéseket;
 - b. hogyan határozza meg az Intézmény adott kitettség vagy portfólió várható élettartamát;
 - c. azt az időtartamot, amely tapasztalati veszteségeit az Intézmény figyelembe veszi a várható hitelezési veszteség meghatározása során;
 - d. a várható hitelezési veszteségnek az alkalmazandó számviteli szabályozás szerinti becsléséhez szükséges esetleges korrekcióit?
22. Dokumentálja, illetve hogyan szabályozza az Intézmény a PMA (Post Model Adjustment), illetve overlay képzés/feloldás folyamatát? (42)
23. Készít az Intézmény az IFRS 9 szerinti ECL számítás során alkalmazott modelleket érintően rendszeresen aktualizált, mindenkor naprakész leltárt? Megvalósul a modellek esedékes éves felülvizsgálatának, nagy felülvizsgálatának strukturált módon történő nyilvántartása a modell leltárban? Amennyiben igen, kérjük a dokumentum megjelölését! (43-44)
24. Készít az Intézmény az IFRS 9 szerinti ECL számítás során alkalmazott modellekről modell térképet? Amennyiben igen, úgy kérjük a vonatkozó dokumentum megjelölését! (45)

Az IFRS 9 szerinti modellek életciklusa, az IFRS 9 modell validációja

25. Az IFRS 9 szerinti várható hitelezési veszteség számításhoz kapcsolódó modellek tekintetében: (46)
- a. Végez az Intézmény a modellek bevezetése (implementálása) előtt validációt?
 - b. Végez az Intézmény rendszeres modell monitoringot vagy éves felülvizsgálatot? Melyik modell esetén melyik valósul meg? (46-47)
 - c. Éves modell felülvizsgálat esetén a felülvizsgálat kiterjed az alábbiakra:
 - i. adatok reprezentatív jellegének elemzése;
 - ii. a modell teljesítményének és időbeli stabilitásának elemzése;
 - iii. a modell előrejelzési képességének az elemzése;
 - iv. backtesting;
 - v. Stage 2 átsorolások megfelelőségének ellenőrzése?
 - d. Végez az Intézmény minimum 3 évente nagy felülvizsgálatot? A 3 éves nagy felülvizsgálat során megvizsgálta új változók, illetve a modellfejlesztés óta keletkezett új adatok bevonásának lehetőségét, a PMA/overlay modellbe történő beépítésének lehetőségét? Mikor végezte el az Intézmény legutóbb az érintett modelleknél a nagy felülvizsgálatot és annak mi lett az eredménye? (47)
 - e. Rendelkezik az Intézmény rendszeresen felülvizsgált validációs kézikönyvvel, validációs politikával? Amennyiben igen, kérjük a dokumentum megjelölését! (48)
 - f. A modellvalidálás keretszabálya, illetve a validáció kiterjed minden az ajánlásban szereplő elemre (megfelelő függetlenséggel és képességekkel rendelkező világos modellvalidálási szerepek; megfelelő validációs módszertan; mire terjedjen ki a validáció; megfelelő dokumentáció; modellvalidálás folyamatának

független felülvizsgálata: nem O-SII esetében az MNB az IFRS 9 keretrendszerben alkalmazott modellek anyabanki, vagy külső validációját tartja jó gyakorlatnak, az O-SII-k esetében elsődlegesen a független belső validáció, vagy anyabanki validáció elvárt, de bizonyos esetekben külső validáció is elfogadható)? (49)

26. Megtörténik azon modellezői lépések validáció általi keresztellenőrzése, amikor a modellezőnek a klasszikus modellezési kereteken kívüli szakértői döntést kell hoznia egy adott probléma kezelését illetően, például a moratórium időszak alatti defaultok kezelése, szakértői korrekciók megjelenítése esetén? Ilyen esetekben megtörténik a modellezői döntések validáció általi vizsgálata alternatív megoldási lehetőségek értékelése révén? Amennyiben igen, kérjük a legrelevánsabb esetek megnevezését! (50)
27. Minden esetben megvalósul IFRS 9 érintettségű modellek esetén az éles alkalmazás előtti validáció, illetve a nagy felülvizsgálatot követő validáció? Amennyiben nem, úgy az Intézmény a kézikönyv korlátozásával (nem csökkenhet az ÉV tömeg) összhangban járt el? Kérjük az érintett portfólió rövid bemutatását! (51)
28. Valamennyi IFRS 9 szerinti ECL modellezés során alkalmazott modell esetén definiálta az Intézmény a modell alkalmazásának kritériumait, ismert limitációit, az alkalmazott teszteket, amelyek alapján meghatározásra kerül a modell újrafeljesztésének szükségessége, illetve amikor csak az adott modell finomhangolására van szükség? (52)
29. Rendelkezik az Intézmény az alkalmazott IFRS 9 modellek validációs időpontjainak nyilvántartásával (például a modell leltárban, vagy validációs naptárban)? Amennyiben igen, kérjük a dokumentum megjelölését! (53)

Egyéb általános elvárások

30. Amennyiben az Intézménynek IT korlátai vannak – például anyabanki kalkulációk miatt, vagy a meglévő intézményi IT rendszer funkciói nem tesznek lehetővé bizonyos megoldásokat, számításokat, ügyletszintű allokációkat –, az IFRS 9 szerinti modell alapú értékvesztés/céltartalék képzés során szükséges kontrollig riportok, kockázatkezelési számítások olyan formában és mélységben is elkészülnek, hogy az Intézmény segítségükkel tisztán látja a kockázatokat? Amennyiben az Intézmény IT korlátok miatt nem tudja a PMA-t vagy az overlay-t ügyletekre allokálva lekönyvelni, rendelkezik olyan kimutatásokkal, riportokkal, amelyek a PMA vagy az overlay képzés céljával összhangban ügyletenként/szegmensenként/stage-enként mutatják be annak allokációját? Kérjük a szóban forgó IT korlátok, valamint az azok kezelésére vonatkozó intézményi folyamatok rövid ismertetését! (54)
31. Tisztában van az Intézmény azzal, hogyan kapcsolódik az ügyfél-/ügyletminősítő rendszere az IFRS 9 keretrendszeréhez? Milyen lépéseket tesz az Intézmény annak biztosítása érdekében, hogy ügyfél-/ügyletminősítő rendszere megfelelő legyen az IFRS 9 szerinti értékvesztés/céltartalék számításhoz is? (55)
32. Az Intézmény figyelemmel kíséri az egyes portfóliók rating eloszlását az ajánlásban szereplő szempontok mentén? Amennyiben igen, azt miként teszi? Kérjük az érintett dokumentum, riport megnevezését! (56)
33. Figyelembe veszi az Intézmény az ESG szempontokat / ESG-hez kapcsolódó kockázatokat az IFRS 9 paraméterek meghatározása során? Amennyiben igen, miként teszi azt? (57)

Modell alapú ÉV – ECL meghatározása

34. A modell alapú értékelés alá eső ügyletek tekintetében számol-e el az Intézmény nulla, vagy nullától lényegesen nem különböző értékvesztést? Amennyiben igen, kérjük a lehetséges esetek bemutatását! (58)
35. Az IFRS 9 alatti értékvesztés meghatározása során a vállalati szegmenstől eltérően kezeli az Intézmény a projekt hiteleket? (59)
36. Azonos ügyleti jellemzők esetén (ceteris paribus) magasabb az ECL-fedezettség Stage 2 kategóriába sorolt kitettségek esetén, mint Stage 1 kategóriába sorolt kitettségeknél? Melyek azok az esetek, amikor ez nem teljesül – ezek megfelelően alátámasztott, indokolt esetek? (60)

37. Balloon-bullet típusú ügyletek esetén is alkalmaz az Intézmény éven belüli arányosítást az ECL összeg – vagy az ECL számításához alkalmazott paraméterek – tekintetében? (61)
38. Amennyiben az Intézmény a Stage 2-be sorolt kitettség ECL összegét a Stage 1-es ECL összegből egy szorzószám segítségével határozza meg, készített alátámasztó elemzést az alkalmazott szorzószám helyességének igazolására? Kérjük a vonatkozó dokumentum megjelölését! (62)
39. A lakossági vagy vállalati fedezetlen kategóriáknak legalább akkora az értékvesztés/céltartalék fedezettsége, mint a lakossági vagy vállalati fedezett kategóriáknak? Kérjük ennek bemutatását! (63)
40. Kedvezőtlen gazdasági körülmények fennállása esetén, az IFRS 9 szerinti ECL legalább alszegmensek szintjén nagyobb, mint a CRR szerinti várható veszteség? Kérjük ennek bemutatását! (64)

Értékvesztés/céltartalék szint megfelelése, visszamérések

41. Az IFRS 9 sztenderd a várható hitelezési veszteség meghatározására vonatkozó elvárásait a pénzügyi eszközök szintjén fogalmazza meg, azaz az IFRS 9 elvárása az ügyletszintű ECL-megfelelés. Az Intézménynél minden esetben biztosított az ügyletszintű ECL-megfelelés? (65)
42. Biztosítja-e az Intézmény az alábbiakat: (66)
- a. a teljesítő ügyletek értékvesztés/céltartalék hiányát ne a nemteljesítő ügyletek értékvesztés/céltartalék többlete kompenzálja és fordítva?
 - b. a modell alapon kezelt ügyletek értékvesztés/céltartalék hiányát ne az egyedi alapon kezelt ügyletek értékvesztés/céltartalék többlete kompenzálja?
 - c. a Stage 1 kategóriába sorolt kitettségek értékvesztés/céltartalék hiányát ne a Stage 2 kategóriába sorolt kitettségek értékvesztés/céltartalék többlete kompenzálja és fordítva?
 - d. adott szegmens/alszegmens értékvesztés hiányát ne másik szegmens/alszegmens értékvesztés/céltartalék többlete kompenzálja?
43. Körültekintően kezeli az Intézmény a modellbeli bizonytalanságokat az IFRS 9 szerinti modell alapú értékvesztés-számítás során? Milyen módszerekkel kezeli az esetleges modell bizonytalanságot az Intézmény? Amennyiben van ilyen, kérjük a portfólió/szegmens és az alkalmazott módszertan megnevezését! (67-68)
44. Az Intézmény által alkalmazott átmeneti korrekciók esetén kérjük megválaszolni: (69)
- a. Az átmeneti korrekció megfelelően indokolt, átlátható és jól dokumentált? Kérjük a dokumentum megnevezését! Az Intézmény írásban értesítette az MNB-t az átmeneti korrekció összegéről és céljáról a korrekció menedzsment általi jóváhagyását követő 2 héten belül?
 - b. Amennyiben a PMA vagy az overlay összege a modell által megképzendő értékvesztés/céltartalék összegének legalább 33%-át meghaladja, megtörténik azon okok feltárása, hogy a modellek miért nem tudták kezelni az átmeneti korrekciók által kezelt kockázatokat? Kérjük az okok bemutatását! Van terve az Intézménynek ilyen esetekben a PMA vagy az overlay hosszabb távon történő megszüntetésére, az említett hatások modellbe történő beépítésére?
 - c. Tartott fenn az Intézmény PMA-t/overlay-t a jelenleg alkalmazott modellszettek ismert limitációi miatt? Amennyiben igen, milyen portfóliók esetén és milyen kockázatok fedezésére, miért nem tudta a PMA/overlay által kezelt kockázatok lefedését beépíteni a modellekbe?
 - d. Tartott fenn az Intézmény hosszútávon PMA-t/overlay-t? Amennyiben igen, milyen portfóliók esetén és milyen kockázatok fedezésére, miért nem tudta a PMA/overlay által kezelt kockázatok lefedését beépíteni a modellekbe? Legalább a nagy felülvizsgálatok során vizsgálta az Intézmény ezekben az esetekben a PMA/overlay modellbe történő beépítésének lehetőségét?

- e. A portfólió szintű overlay-ek elszámolása ugyanazon jóváhagyási folyamat mellett történik, mint a csoportos értékvesztés szint? Ennek a megfelelőségét az Intézmény legalább negyedévente felülvizsgálja, a rendelkezésre álló információk alapján döntést hoz arról, hogy annak szintjét megfelelőnek gondolja a negyedév alatt felgyűlt új információk alapján, vagy kiigazítás szükséges?
45. Azokban az esetekben is legalább éves rendszerességgel visszamérés történik, amikor az Intézmény IFRS 9 szerinti ECL modellje szisztematikusan felülbecsli a várható hitelezési veszteség szintjét? Milyen lépéseket tesz az Intézmény a 'best estimate' alapú becslés megvalósítása érdekében? (71)
46. Teljesül a banki értékvesztés/céltartalék tömeg visszamérések alapján, hogy ha kedvezőbben alakult a makrogazdasági környezet, mint az előzetes várakozások voltak, akkor több értékvesztést képzett az Intézmény, mint ami veszteség ténylegesen bekövetkezett, illetve a vártnál rosszabb gazdasági körülmények esetén alulképzés történt? Az IFRS 9 paraméterek visszamérésénél (a már ismert tesztek alapján) mik az intézményi tapasztalatok? A paraméterek konzervatívabb jellege tükröződik vissza, azaz a paraméterek tekintetében magasabb PD értékek tükröződnek vissza, mint a tényleges default ráták, vagy a tényleges default rátáknál kedvezőbb PD értékekkel történt az ECL számítás? (72)
47. Van olyan portfólió, melyen a Bank tartósan konzervatív ECL szintet tart fenn? Ez az ECL szint a módszertan mindenkorijellegéből fakad (például downturn LGD), vagy más oka van? Kérjük az okok bemutatását! Melyek ezek a portfóliók? (73)
48. Gazdasági sokk, recesszió, illetve stresszhelyzet esetén a stresszhelyzet azonosítását követően készít az Intézmény azonnali hatástanulmányt, és azzal megegyezően elvégzi az ECL szint korrekcióját, illetve a visszamérések gyakoriságának szükség szerinti növelését? (74)

Default és Stage 3 besorolás

49. Az Intézmény konzisztens, egységes definíciót alkalmaz a CRR szerinti default és az IFRS 9 keretrendszerben alkalmazott Stage 3 definíciókra? Amennyiben az Intézmény nem így jár el, azt megfelelően indokolja, a különbségeket megfelelően dokumentálja? (76)
50. Minden esetben megtörténik a default definícióbeli eltérések dokumentálása, azaz az Intézmény minden esetben dokumentálja és indokolni tudja, miért értékvesztett (Stage 3-ba sorolt) egy ügylet anélkül, hogy a CRR 178. vagy 47a. cikk alkalmazásában nemteljesítő lenne és vice versa? (77)
51. Az Intézmény minden paraméter tekintetében (PD, LGD, EaD) azonos default definíciót alkalmaz az IFRS 9 alatti ECL modellezés során? (78)
52. Dokumentálja az Intézmény, hogy az IFRS 9 modell alapú ECL számítás során a többszörös defaultokat hogyan veszi figyelembe, továbbá, hogy a gyógyulás mely paraméterben kerül érvényesítésre? (79)

PD

53. Az Intézmény a modellezett portfóliók esetében a modell feltételezéseivel és az input adatokkal összhangban választott modellt? (80)
54. Megfelelően állította elő az Intézmény a modellezési mintát, megfelelően számolja a marginális PD értékeket, jól alkalmazza a feltételes valószínűség képletét, illetve a PD görbe jellegét nem csak feltételezi, hanem alá is tudja támasztani az adatai alapján? (81)
55. Alkalmaz az Intézmény vintage alapú módszertant a PD/lifetime PD meghatározása során? Amennyiben igen, mely portfóliók esetén, összhangban vannak ezen portfóliók ügylet jellemzői a vintage modell feltételezéseivel? (82)
56. A kumulált PD görbe távolabbi pontjainak extrapolációs módszertannal történő meghatározása esetén végez az Intézmény érzékenységvizsgálatot? Kérjük az érintett portfóliók megnevezését, az érzékenységvizsgálat eredményeinek bemutatását! (83)

57. Amennyiben alkalmaz az Intézmény DPD (késedelem) alapú migrációs mátrixok révén számolt PD, illetve lifetime PD módszertanokat, kérjük az alábbi kérdések megválaszolását: (84)
- a. Kérjük az érintett portfóliók megnevezését!
 - b. Átmeneti megoldásként tekint az Intézmény a DPD (késedelem) alapú migrációs mátrixok révén számolt PD, illetve lifetime PD módszertanokra? Amennyiben igen, úgy mikor fog áttérni az ügyfélminősítésen alapuló PD és lifetime PD alkalmazására?
 - c. Amennyiben az Intézmény úgy gondolja, hogy adatai alapján nem tud minősítő rendszert építeni, végzett vizsgálatokat ennek alátámasztása érdekében? Amennyiben igen, kérjük annak bemutatását!
 - d. DPD alapú migrációs mátrixok alkalmazása esetén a megnövekedett hitelkockázatu ügyletekre a Stage 1-hez képest ceteris paribus magasabb értékvesztést/céltartalékot képez az Intézmény?
58. Ha az Intézmény az IRB modellek alapjait használja fel az IFRS 9-es PD-khez, korrigálja ezeket a PD-ket az IFRS 9-es céloknak megfelelően? Kérjük a korrekciók rövid ismertetését! (85)
59. Vizsgálja az Intézmény az egyes modellváltozások (pl. minősítő rendszer váltás) IFRS 9 szerinti várható hitelezési veszteség számításra gyakorolt hatását? Amennyiben igen, kérjük a vizsgálat eredményeinek bemutatását! (86)

Kitettségek lejárata

60. Lejárattal nem rendelkező és évente megújuló termékek esetén kiméri az Intézmény az ügylet várható élettartamát és azt figyelembe véve képez értékvesztést/céltartalékot? Amennyiben nem, és az Intézmény szerződéses lejáratra számol értékvesztést/céltartalékot, képes egyértelműen bizonyítani, hogy a hitelkockázatnak való kitettség a szerződés lejártával teljesen megszűnik, tehát van olyan pillanat, amikor az Intézmény nincs hitelkockázatnak kitéve? (88-90)

EaD, CCF

61. Az EaD paraméter modellezése során az Intézmény a mérleg szerinti kitettség esetében minden lényeges, várhatóan bekövetkező változást figyelembe vesz, melyeket az aktuális szerződési feltételek lehetővé tesznek? Számol az Intézmény a default előtt a le nem hívott hitelkeretben bekövetkező változásokkal? Kérjük a figyelembe vett szempontok bemutatását! (91)
62. Az EaD paraméter modellezése során a tényleges törlesztési ütemezés szerinti cash flow alapú modelleket alkalmaz az Intézmény a jövőbeni kitettségek meghatározására? (93)
63. Amennyiben az Intézmény a jövőbeli cash flow lefutásokat ügyletszinten input adatként nem tudja előállítani, úgy rendelkezik roadmap-pel, hogy hogyan fogja megvalósítani az ügyletszintű cash flow-k szimulációját, amennyiben az az adott ügylettípus esetén megvalósítható? (O-SII esetén elvárt) (94)
64. Elvégezte az Intézmény az EaD modell input adatainak olyan szempontból történő felülvizsgálatát, hogy azok IFRS 9 szempontból megfelelőek-e, illetve szükség esetén elvégezte a módosításokat annak biztosítása érdekében, hogy a torzítatlan, valószínűséggel súlyozott ECL számítás megfelelően tükrözze a jelenlegi várakozásokat és az előretekintő információkat? Milyen jellegű módosítások történtek? (95)
65. Amennyiben az Intézmény a keretkihasználtságot becsli és azon eredményeket alkalmazza, vagy a tőkekövetelmény számítás keretében alkalmazott IRB modell CCF paramétereinek alkalmazásával határozza meg az EaD paramétert, úgy az említett modellek alkalmazása megfelelően alátámasztott? (96)
66. Alkalmaz az Intézmény negatív CCF-et? (97)
67. Lineáris amortizációt alkalmaz az Intézmény balloon-bullet típusú ügyletek EaD számítása során? (98)

LGD

68. Az Intézmény figyelembe veszi az alábbi komponenseket a fedezett LGD paraméter meghatározása során: (99)
- a. fedezet értéke, várható értékesítési diszkont,

- b. fedezet értékesítéséhez/érvényesítéséhez szükséges idő,
 - c. fedezet allokációja (egy fedezet több ügylet mögött),
 - d. gyógyulási ráta,
 - e. fedezet érvényesítésének költsége?
69. Az Intézmény figyelembe veszi az alábbi komponenseket a fedezetlen LGD paraméter meghatározása során: (100)
- a. megtérülési idő,
 - b. térülési arány,
 - c. gyógyulási ráta?
70. Az Intézmény figyelembe veszi az alábbi komponenseket, vagy vizsgálta azok lehetséges figyelembevételét az LGD paraméter meghatározása során: (101)
- a. földrajzi elhelyezkedés (ügylél, fedezet tekintetében),
 - b. valamint a kitettség/ügylet kora?
71. A Stage 3-ba sorolt default kitettség LGD-jének meghatározása során az Intézmény figyelembe veszi a defaultban eltöltött időt? (102)
72. Az Intézmény alkalmazza az 575/2013/EU rendelet (CRR) 47c. cikkében foglalt rendelkezéseket az értékvesztés számítás során, azaz az Intézmény nemteljesítő kitettségei a prudenciális védőháló alkalmazásával összhangban kellően fedezettek? (103)
73. Amennyiben az Intézmény IFRS 9 szerinti értékvesztés/céltartalék meghatározásához használt LGD paramétere nem tartalmazza a kézikönyv releváns részében foglalt szükséges információkat, úgy kérjük jelezni, az Intézmény rendelkezésére állnak-e az említett adatok (pl. megtérülés forrása). Amennyiben nem, úgy tervezi az Intézmény ezen adatok gyűjtését? Kérjük az erre vonatkozó intézkedések, tervek bemutatását! (104)
74. Figyelembe veszi az Intézmény az előretekintő információkat az LGD paraméterben? Amennyiben nem, úgy rendelkezik részletes, elemzéssel alátámasztott indoklással arra vonatkozóan, hogy az előretekintő információk LGD-re gyakorolt hatása nem jelentős? Kérjük ennek rövid bemutatását! (105)
75. Ha az Intézmény az IRB modellek alapjait használja fel az IFRS 9-es LGD-khez, korrigálja ezeket a LGD-ket az IFRS 9-es célokra megfelelően? Milyen jellegű módosítások történtek? (106)

Diszkontálás

76. A pénz időértékének figyelembevétele a pénzáramok effektív kamatlábbal történő diszkontálásával történik? (107)
77. Amennyiben az Intézménynek nem áll rendelkezésére az effektív kamatláb, úgy az alkalmazott diszkontráta/kamatláb elemzéssel alátámasztott, az effektív kamatláb alkalmazásához hasonló eredményre vezet? Kérjük az erre vonatkozó elemzés rövid bemutatását! (108)

Staging, Stage 2 trigger

78. Alkalmazza az Intézmény a lifetime PD változást, mint elsődleges Stage 2 trigger? Amennyiben az Intézmény a lifetime PD/12 havi PD változás helyett a rating romlást alkalmazza Stage 2 triggerként, úgy igazolta, hogy az jól közelíti a PD változást? Kérjük ezen elemzés rövid bemutatását! (110)
79. Amennyiben az Intézmény a lifetime PD helyett csak éves PD-t, vagy rating romlást alkalmaz Stage 2 triggerként, úgy számszerűsíti az egyszerűsítés lehetséges hatását, és ezt figyelembe véve dönt a korrekció szükségességéről? Kérjük a hatáselemzés rövid bemutatását! (112)
80. A rating romlás, mint Stage 2 trigger alkalmazása esetén mérlegelte az Intézmény, hogy hány rating kategóriát alkalmaz, az IFRS 9 szerinti értékvesztés során alkalmazott minősítő rendszere a PIT–TTC skálán hol helyezkedik el, illetve hogy hány rating kategóriában vannak ténylegesen a kitettségek? (113)

81. A lifetime PD, illetve PD változás Stage 2 triggerként történő alkalmazása során figyelembe veszi az előretekintő információk (FLI), makroindikátorok hatásait, azaz a megjelenítéskori PD is makrokorrigált? (114)
82. A lifetime PD, illetve PD változás Stage 2 triggerként történő alkalmazása során a modellváltozások (applikációs, viselkedési, hibrid modellek stb.) hatása kizárásra kerül a PD/ lifetime PD összehasonlításból? (115)
83. Ugyanazon ügyfél más ügyleteivel kapcsolatos információk is beépítésre kerülnek a staging információk közé, azaz vannak olyan esetek, amikor az Intézmény cross staginget alkalmaz? (116)
84. Ha az Intézmény kezdeti minősítése az IFRS 9 bevezetése előtti, és az Intézmény nem ismeri, vagy nem tudja előállítani a kezdeti ratinget, Stage 2 kategóriában tartja az adott ügyletet? Amennyiben nem, akkor alacsony hitelkockázatú ügyletekről van szó, vagy az Intézmény megbízhatóan tudja igazolni, hogy a kezdeti rating hiánya nem jelent magasabb kockázatot? (118)
85. Van az Intézménynél olyan modell alapú értékvesztés/céltartalék képzés alá tartozó alcsoport, amely esetében a hitelkockázat jelentős mértékben megemelkedett? Az említett alcsoport esetében az élettartamra várható hitelezési veszteség kerül megjelenítésre? (119-120)
86. Abszolút PD romlásra vonatkozó küszöbök alkalmazása esetén az Intézmény részletes elemzéssel támasztja alá a küszöbérték szükségességét, továbbá rendszeresen felülvizsgálja azt? Kérjük az elemzés rövid bemutatását! (121)
87. Amennyiben az Intézmény nem alkalmazza a PD/lifetime PD változást Stage 2 triggerként, rendelkezik arra vonatkozó tervvel, hogy az adott portfólióra hogyan vezeti be a PD/lifetime PD alapú kvantitatív triggereket, továbbá a tervben kitér az átsorolás keretrendszer mellett a kapcsolódó folyamatokra is? (111, 122)
88. Az Intézmény az újratárgyalt vagy módosított hitelezési kitettségek hitelkockázatának jelentős mértékű növekedésének meghatározása során a kézikönyvben foglaltaknak megfelelően jár el? (123)

Előretekintő információk, scenáriók

89. Figyelembe veszi az Intézmény az előretekintő információkat mind az EaD, PD, LGD paraméterekben, valamint a staging során is? Amennyiben az Intézmény az előretekintő információk beépítését valamely portfólió/paraméter esetén mellőzte, úgy bizonyosságot nyújtott arra vonatkozóan, miért jár el helyesen? (124)
90. Valamennyi IFRS 9 szerinti stage-be sorolt kitettség esetén alkalmaz az Intézmény legalább 3 scenárió? (125)
91. Az Intézmény a jövőbeli forgatókönyvek vizsgálata során a hitelezési veszteségekre vonatkozó tényleges, valamint múltbeli tapasztalatokra hagyatkozik, és figyelembe veszi az események előfordulásának vagy elmaradásának lehetséges következményét, illetve ennek a hitelezési veszteség mérésére gyakorolt hatását? Ebből a folyamatból nem zárt ki információkat kizárólag arra való hivatkozással, mert egy adott esemény előfordulási valószínűsége alacsony? Amennyiben a hitelkockázat értékelése és mérése keretében értékelendő információ figyelembevétele nem észszerű – így azt az Intézmény nem veszi figyelembe –, annak figyelmen kívül hagyását az Intézmény megfelelő indoklással alátámasztotta, magyarázatát megfelelően dokumentálta? (126)
92. Mely konkrét esetekben mellőzi az előretekintő információ figyelembevételét az Intézmény arra való hivatkozással, hogy az adott információ figyelembevétele túl költséges vagy szükségtelen, vagy mert a jövőbe tekintő forgatókönyvek túl bizonytalanok? Ilyen esetekben az esetlegesen felmerülő többletköltség vagy működési teher valóban nem járul hozzá az IFRS 9 standard magas minőségi színvonalon történő alkalmazásához? Kérjük a kapcsolódó alátámasztás rövid bemutatását! (127)
93. Amennyiben az Intézmény úgy gondolja, hogy az előretekintő információknak (mint pl. makrokörnyezet) egy adott szegmensre vagy portfólióra nincs hatása, arra megfelelően alátámasztott indoklással rendelkezik, mely indoklás felülvizsgálata évente megtörténik? Kérjük ennek rövid bemutatását! (128)
94. A várható hitelezési veszteség meghatározásához alkalmazott paraméterek – beleértve ebbe a scenáriók menti stage arányokat is – az adott scenárióra nézve reprezentatívak? Kérjük ennek rövid bemutatását! (129)

95. Az IFRS 9 szerinti scenáriók modellezése során az Intézmény mind az egyes scenáriók menti default kockázatok, mind a migrációs kockázatokat megjeleníti az ECL szintekben? (130)
96. Az előretekinthető információk beépítése során alkalmazott scenáriók kapcsán biztosítva van a konzisztencia mindenkorhi megléte? Megvalósul az egyes scenáriók konzisztenciája az alábbi főbb szempontok szerint? (131)
- Az Intézmény által alkalmazott módszertanokban a kedvező, illetve kedvezőtlen gazdasági időszakok konzisztensen vannak figyelembe véve?
 - Amennyiben PD modell fejlesztés szempontjából egy szegmens, vagy termék tekintetében egy időszak gazdaságilag kedvezőtlen időszaknak minősül, akkor az adott időszak ugyanezen szegmens, vagy termék makromodelljének fejlesztési mintájában is kedvezőtlen időszakként van megjelölve?
 - A kedvezőtlen gazdasági körülményeket leíró scenárióhoz kapcsolódó kockázati paraméterek (PD, LGD, LTV, gyógyulási ráta, staging stb.) és értékvesztés/céltartalék fedezettség kedvezőtlenebb, mint egy alap-, vagy kedvező pályához tartozó paraméter, vagy értékvesztés/céltartalék fedezettség? Ugyanezen reláció fennáll az alap és a kedvező pálya vonatkozásában is?
 - A kedvezőtlen gazdasági körülmények (adverse scenárió) esetén alkalmazott PD paraméterek esetében teljesül, hogy amennyiben az adott scenárió feltételezi a gazdaság hosszútávú átlagos gazdasági növekedés alatti állapotát, úgy az IFRS 9 szerinti várható hitelezési veszteség számítás során alkalmazott paraméterek is a hosszútávú átlagos paramétereknél kedvezőtlenebb értéket vesznek fel (például adverse scenárió menti PD a TTC PD-nél magasabb)?
 - Teljesül, hogy minél távolabbi az előrejelzési időhorizont, annál nagyobb az egyes scenáriók esetében alkalmazott paraméterek értékeiben tükröződő bizonytalanság, azaz az egyes scenáriók esetében alkalmazott értékvesztés/céltartalék paraméterek kellően különböznek az időhorizont növekedésével? Teljesül, hogy adverse scenárió esetén az Intézmény nem számol a normál gazdasági pályához történő gyors visszatéréssel, azaz adverse scenárióban nincs gyors visszapattanás az IFRS 9 scenáriók alatt?
97. Az Intézmény a várható hitelezési veszteség összegek súlyozásával számítja ki az értékvesztés összegét? Amennyiben az Intézmény a paramétereket súlyozza a scenáriók mentén, készített elemzést arra vonatkozóan, hogy mennyiben tér el az így kapott eredmény attól, ha a scenáriónkénti várható hitelezési veszteségeket súlyozná? Kérjük az elemzés rövid bemutatását! Megképezi az Intézmény az említett különbséget PMA vagy overlay keretében és felülvizsgálja azt legalább évente egyszer, illetve minden indokolt esetben? (132)
98. Alkalmaz az Intézmény válság-előrejelző indikátorokat? Amennyiben igen, melyeket és azok milyen módon kerülnek felhasználásra? (133)
99. Az alkalmazott scenárió súlyok összhangban állnak a várakozásokban rejlő bizonytalansággal? Teljesül-e, hogy kedvezőtlen gazdasági körülmények esetén minél nagyobb a bizonytalanság a gazdaság jövőbeni állapotának megítélése tekintetében, annál nagyobb súlyt kapnak az alappályától különböző scenáriók? A scenárió súlyok összhangban vannak az egyes makropályákhoz tartozó kimenetekkel? Kérjük a vonatkozó alátámasztások rövid ismertetését! (134)
100. Az Intézmény megfelelően alátámasztott, konzisztens módon használja a kedvező és a kedvezőtlen scenáriók egymáshoz viszonyított súlyát? (135)
101. Az IFRS 9 szerinti várható hitelezési veszteség meghatározása során az üzleti modellben, üzleti folyamatokban, valamint az éves tervezés során is alkalmazott makroelőrejelzések, makroparaméterek kerülnek alkalmazásra? Kérjük ezen adatok rövid bemutatását! (O-SII esetén elvárt) (136)
102. Amennyiben az Intézmény nem rendelkezik saját makroelőrejelzéssel, az MNB Inflációs Jelentés megjelenésével egyidejűleg rendelkezésre bocsátott, az MNB által az intézmények részére negyedéves gyakorisággal megküldött 3 scenárió menti makrogazdasági előrejelzésekkel és az egyes scenáriókhoz rendelni javasolt súlyokkal dolgozik az IFRS 9 szerinti paraméterbecslések során az előretekinthető makrogazdasági információk beépítésekor? (137)

103. Amennyiben az Intézmény komplex makromodellezési folyamatokat, saját makrogazdasági adatokat és forgatókönyveket alkalmaz, úgy vizsgálja az MNB által negyedévente megküldött előrejelzésektől való eltérés okait és elkészíti ehhez kapcsolódóan a következő szükséges dokumentációkat? (138)
- a. Elkészíti az általa készített vagy felhasznált makrogazdasági előrejelzés mögöttes feltételezéseiről szóló rövid közgazdasági indoklást?
 - b. Elkészíti strukturált táblázatban összefoglalva az általa alkalmazott scenáriósúlyokat és makrováltozó értékeket?
 - c. Elkészíti az általa alkalmazott és az MNB által megküldött előrejelzések összevetését makrogazdasági idősoranként valamennyi forgatókönyvre, valamint dokumentálja az esetleges eltérések rövid közgazdasági indoklását?
 - d. Elkészíti az általa alkalmazott scenárió súlyokkal súlyozott makroértékek összevetését az MNB által küldött scenárió súlyokkal súlyozott MNB makroparaméterekkel minden egyes előrejelzési időpontra vonatkozóan?
 - e. Amennyiben van olyan előrejelzési időpont, mely esetén az Intézmény által alkalmazott egyes makrováltozók scenárió súlyokkal súlyozott értéke jelentősen (25%) és kedvező irányban eltér az MNB által küldött makroparaméterekkel és scenárió súlyokkal számított súlyozott értéktől, úgy megtörténik annak számszerűsítése, hogy az MNB előrejelzésektől eltérő makroparaméterek és scenárió súlyok alkalmazása mekkora hatással bír az értékvesztésre?
104. Az Intézmény az MNB-től eltérő makroelőrejelzések, illetve scenárió súlyok alkalmazása esetén az éves pénzügyi kimutatások elfogadását megelőzően írásban bejelentette az MNB felé az MNB által küldött makroparaméterektől és scenárió súlyoktól való eltérés tényét, és mellékelten megküldte az eltérés kapcsán az MNB elvárásának megfelelően elkészített dokumentumokat? Amennyiben az MNB makroelőrejelzésekkel és scenárió súlyokkal számolt értékvesztés összege jelentősen meghaladta az Intézmény saját makroparamétereivel és scenárió súlyjaival számolt értékvesztés összegét, az Intézmény PMA vagy overlay alkalmazásával kezelte a különbözetet? (139)
105. Az előző pontban említett dokumentációk, alátámasztások felülvizsgálata legalább évente megtörténik? Az említett felülvizsgálatok ismételt elvégzése minden esetben megtörténik, amikor olyan esemény következik be, ami materiális hatással lehet ezen elemzések kimenetelére? Mikor vizsgálta felül utoljára az Intézmény az említett dokumentációkat, alátámasztásokat? (140)
106. Az eltérő makrogazdasági adatok tényét és portfólió minőségre gyakorolt hatását a könyvvizsgáló a 6100. témaszámú Könyvvizsgálói Különjelentés összeállítása című magyar nemzeti standard (továbbiakban: Standard) alkalmazása során figyelembe veszi, és vizsgálatának eredményét beépíti a Könyvvizsgálói Különjelentésbe, mint az adott évet érintő jelentős jogszabályváltozás és annak pénzügyi kimutatásokra gyakorolt hatása bemutatására vonatkozó előírásnak való megfelelés értékelését? (141)
107. Az MNB az inflációs jelentéssel összhangban készült scenáriókból kiindulva kockázatokat is megfogalmaz, melyek szintén továbbításra kerülnek az intézmények részére. Amennyiben az Intézmény álláspontja szerint a portfóliója nem érzékeny az MNB által megnevezett kockázatokra, úgy erre vonatkozóan készít indoklást? Kérjük annak bemutatását. (142)
108. Az Intézmény teljesíti a 4. számú melléklet negyedik pontjában szereplő minimumelvárásokat?
109. Tájékoztatta az Intézmény minden, az ajánlásban meghatározott esetben a megadott határidőn belül az MNB-t, az ifrs9_modellvaltozas@mnbb.hu címre történő e-mailes értesítés formájában?